

Süvöltő

Az E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület lapja
XVII. évfolyam 2008/6. szám

Ára: 200 Ft
- mellyel környezeti
nevelési programunkat
támogatja

Pakson is - Hulladék-kommandó

Egyre több településen gondolják azt, hogy különböző intézmények, hatóságok és civil szervezetek összefogásával lehet csak valóban eredményt elérni és a településen az illegális hulladéklerakást végre hatékonyan visszaszorítani. ...8. oldal

Vadrózsa

A történelem jóságos homályába vész, mikor és hogyan is jött létre minden idők legtöbb érzellemmel, gondolattal, szimbolikával átitatott „nemes” virága a közönséges vadrózsából.

...14. oldal

Kedves Olvasó!

Újabb viharfelhő a tömegközlekedés felett.

Jövő évtől Nyíregyháza város önkormányzata az infláció mértékével emelte a tömegközlekedési tarifák díját. Ez a hír nem kellene, hogy meglepetést okozzon. Sőt, azt is gondolhatnánk, hogy jól jártak a nyíregyháziak. Máshol sokkal nagyobb a drágulás. Ha viszont jobban utánanéznünk a híreknek, kiderül, hogy ez bizony édeskevés ahhoz, hogy a helyi volán vállalat (Szabolcs Volán) pénzügyi helyzete rendbe jöjjön. A jövő évre a volán üzleti tervében 300 milliós hiány szerepel. Ezt kellene - a volán szerint - valakinek finanszírozni. Ismer s ügye? Így van ez évek óta és az egész országban. Nyíregyházán évek óta csökken az utasok száma, ezzel párhuzamosan nő a veszteség. A veszteség miatt járatokat kell megszüntetni, tehát ismét csak csökken a buszozók száma. Ördögi kör. Van-e vajon kiút ebből.

Van, valószínűleg kettő is. Az egyik, hogy fejleszt a társág, nem megszüntet járatokat, hanem újratervezi a rendszert.

Tudom, hogy a tömegközlekedés egyik alappillére a kiszámíthatóság. De vajon kiszámíthatóságnak számít-e, hogy városunkban egyes buszjáratok az 1980-as évek eleje óta ugyanazon a nyomvonalon, és közel ugyanolyan menetrenddel járnak. Miközben megváltoztak a szokások, új városrészek épültek, teljesen megváltozott egyes városrészek lakossága, sőt új utak, terek épültek. Persze egy új tömegközlekedési szerkezet kialakítása nagy odafigyelést, felméréseket, tervezést, lakossági egyeztetést igényel, és persze nem kevés pénzt.

Pénz persze nincs, csak a növekvő veszteség, a növekvő hitelállomány, a csökkenő vagyon, mindez egy állami tulajdonú cég esetében (az ÁPV Zrt a tulajdonosa a volán vállalatoknak).

Ez pedig mind más irányba mutat. Van ugyanis másik út, már hallom is a neoliberais varjak károgozását: Veszteséges? El kell adni. Nézzétek meg, egy magántulajdonos milyen hatékonyan fogja tudni üzemeltetni a volán vállalatokat.

Remélem, hogy nem az élet fogja bebizonyítani, hogy miért problémás a tömegközlekedés magánkézbe adása.

Priksz Gábor

Előfizetés

Tisztelt Olvasóink!
Reméljük, 2008-ban is tartalmasnak találták folyóiratunkat.

Kérjük, amennyiben 2009-ben is szeretnék megrendelni lapunkat, a mellékelt csekken (2008-as előfizetés esetén), személyesen (Nyíregyháza, Malom u. 18/a.), e-mailben: emisszio@e-misszio.hu, vagy postán az Egyesület bankszámlaszámára: 11744003-20314051 fizessék be az éves előfizetés díját (1000 Ft).

Köszönettel a Sűvölt szerkesztőjének.

TARTALOM

Ezek vannak mostanában . . .	3
Miért jó helyi ügyekkel és természeti értékekkel bíbelődni . . .	4
Illegális lerakó felszámolás . . .	5
Gyermekéleteket karácsonyra . . .	5
Beszámoló egy konferenciáról . . .	6
Adományokat várunk	7
Pakson is - Hulladék-kommandó . . .	8
Könyvajánló	9
Poszter	10
Nyíri Arborétum	12
Vadrózsa	14
Darubehúzás	16
Pályázati felhívások	17
Három karácsonyi galamb . . .	18
Tisztán és természetesen . . .	19

Fotók: Alföldi Dániel, Baracsi Enikő, Csige Anikó, Kovács Tamás, Lukács Attila, Szigetvári Csaba, Székely Zsuzsa, Takács Attila, Tömöri László, és az "Internet"

Címlapon: Sűvölt (Pyrrhula pyrrhula) - Privigyei Csaba fotója

Sűvöltő

Környezetvédelmi folyóirat
Az E-misszió Egyesület lapja
XVII. évfolyam 2008/6. szám

Szerkesztők: Tömöri László,
Csige Anikó, Kolos Livia,
Karásziné Gulyás Edit,
Priksz Gábor, Varga András,
Dr. Szigetvári Csaba

Kiadja és terjeszti:

E-misszió Természet- és
Környezetvédelmi Egyesület
Postacím: 4400 Nyíregyháza,
Szabolcs u. 6.

e-mail: emisszio@e-misszio.hu
Telefon: 42/423-818

Megrendelhet:
az Egyesület címén,
egy szám ára: 200 Ft
előfizetési díj egy évre: 1000 Ft
Az Egyesület tagjainak ingyenes.

Utánközlés nem tilos,
hanem kívánatos! - Kérjük
azonban a forrás feltüntetését!
A lapban közölt írások nem
feltétlenül tükrözik a
szerkesztőjének véleményét.

Készült a START Kht.
Nyírségi Nyomda üzemében,
környezetbarát papírra.
Nyíregyháza - 2008
Felelős vezető: Balogh Zoltán
vezérigazgató

Köszönet mindenkinek, aki segített,
hogy ez a szám (is) létrejöjjön.
Várjuk a további cikkeket, írásokat,
fotókat, képeket, konstruktív
véleményeket!

A kiadványt támogatta a
Környezetvédelmi Minisztérium és a
Nemzeti Civil Alapprogram,
valamint a Nemzeti Kulturális Alap.

Amennyiben szeretnél Egyesületünk aktuális programjairól, híreiről és környezetvédelmi érdekességekről e-mailt kapni, írd egy levelet Ilyés Tímea számára (ilyest@zpk.hu), hogy felvegyen Téged is az E-misszió Egyesület levelező listájára.

Ezek vannak mostanában

Röviden szeretném megosztani az olvasókkal a Nyíregyháza város érdekében kifejtett tevékenységeinket.

A Civil Fórum vezet i rendszeresen találkoznak Nyíregyháza város vezet ivel. A találkozók els dleges célja, hogy a társadalmi egyeztetések hatékonyabb módját kitaláljuk. Ugyanis sok feszültséget okoz, hogy mire a lakosság, a nem-kormányzati szervezetek megismerik az egyes terveket, el terjesztéseket, már nincs módjuk érdemben befolyásolni a döntést. Hiába vannak fórumok, ha a megel z tervezési id szakokban már olyan egyeztetések történtek, megállapodások kötöttek, melyek eredményét megváltoztatni nem, vagy csak nagyon nehezen lehet. Fontos lenne az el készítési szakaszba minél több szerepl t bevonni.

Ezt az igényünket elfogadta Csabai Lászlóné, és azóta több alkalommal is találkoztunk a város vezet ivel. Ezek az egyeztetéseken szerünk információt az ügyekr l és - a felel st megkeresve - mi is a lobbizás eszközeivel élve próbáljuk meg befolyásolni a döntést.

Lapunk rendszeres olvasói már megszokhatták, hogy tágan értelmezzük a környezetvédelem kérdését, így ezeken az egyeztetéseken sem kizárólag a közvetlen zöld ügyekkel foglalkoztunk. Két példát szeretnék kiemelni a közelmúlt történéseib l.

Megismertük és felszólaltunk a nyíregyházi piac ügyében. A város terve, hogy felújításra kerüljön a régi piac. A beruházásra két lehet séget látnak. Egyik szerint egy nagy EU-s pályázatba - belváros rehabilitációja - építik be a rekonstrukciót. Ebben az esetben 50-60 százalékos támogatásra számíthatnak.

Az öner t a város hitelb l fedeznie, melyet természetesen az üzemeltetés bevételeib l kellene visszafizetni. Szerintük ez esetben a hiteltörlesztés költségét a bérl kre, az árusokra terhelnék.

A másik esetben egy beruházó megkapná a teljes területet, ezen építene egy bevásárlóközpontot. Amikor az elkészül, egy részét visszaadná a városnak, aki ezen továbbm ködtetné a hagyományos piacot.

Ezek alapján milyen elvárásokat fogalmazunk meg a város vezet i felé? A legfontosabb: a tervezésnél és a döntésnél helyezték el térbe a helyi termel k, keresked k érde-

keit a beruházóéval szemben. Amennyiben akár a város vezet iben, akár az érintettekben kétségek merülnek fel a hosszú távú m ködtetés kapcsán, kérjük, alaposan fontolják meg a döntést. Azt felétlenül el kell kerülni, hogy egy beruházóval kötött megállapodás kényszerpályára terelje az önkormányzatot, mint ahogy más városokban vagy más beruházások esetén ez már megtörtént.

Természetesen nem csak, mint vitázó felek lépünk fel a várossal szemben. Felvetett az önkormányzat egy igen fontos kérdést, a közétkeztetést. A szolgáltatók jelezték, hogy emelni szeretnék a normatívát, melyet egy-egy étkezésért megkapnak. Ezt most nem fogadta el a város közgy lése, mert sok a mennyiségi és min ségi panasz.

Problémaként jelentkezik, hogy az étkeztető cégek nem a helyi termel ket részesítik el nyben. Januárra halasztódott a döntés, addig feláll egy bizottság, mely áttekinti a helyzetet. Ennek a bizottságnak próbáljuk majd jelezni, hogy fontosnak tartjuk a helyi termékek használatát valamint azt, hogy egészséges és a lehető legkevesebb adalékanyagot, tartósítószeret tartalmazó élelmiszerek kerüljenek a gyermekek asztalára.

Reméljük következ számunkban már mindkét ügyben pozitív fejleményekr l tudunk beszámolni. Akik nem tudják kivárni a következ Süvölt t, azok naprakészen követhetik az eseményeket a:

www.nagyszoba.blog.hu

internetes naplóban.

Priksz Gábor

További látványtervek: www.nyiregyhaza.hu

Miért jó helyi ügyekkel és természeti értékekkel bíbelődni?

Sok éve tevékenykedem a természetvédelem területén nemzetközi, nemzeti, regionális és helyi szinteken is. Bár továbbra is fontosnak tartom mindegyik szinten foglalkozni környezet- és természetvédelmi témákkal, azonban a személyes életemben a súlypont az elmúlt években egyre inkább a helyben található feladatok felé terelődött. Néhány szóban arra szeretnék most rávilágítani, hogy miért tartom jónak, ha egy civil szervezet helyi ügyekkel, adott esetben helyi természeti értékekkel foglalkozik.

Környezettudatosság. Számtalanszor megéljük környezetvédéntként - adott esetben még természetvédelmi célú tevékenységeink közepette is -, hogy éppúgy hozzájárulunk a környezetszennyezéshez, mint teszi ezt mindenki más, akit egyébként szeretnénk meggyőzni arról, hogy legyen maga is környezettudatos környezetvéd. Nos, a helyi értékekkel való foglalkozás során viszonylag kis személyes környezetterheléssel cselekedhetünk nemes ügyekért, hisz nem kell hozzá utaznunk, vagy csak keveset, s azt is megtehetjük környezetbarát közlekedési módokon.

Helybéli emberekkel összefogva. Általában minden munka során jobban járunk, sikeresebbek lehetünk, ha másokkal összefogunk. A helyi eseményekkel és értékekkel foglalkozva mindemellett még közel lévő ismerősökre, barátokra - netalántán férjre és feleségre - is szert tehetünk, miközben együtt dolgozunk egy közös érdekeltésváltó ügyön. Az így ajándékba kapott helybéli emberi kapcsolatok egyrészt „környezetbarátok” lesznek (nem kell a fenntartásához utaznunk), másrészt a mindennapi lakóhelyünkhöz közelebbi személyes életünket szepítik meg és teszik könnyebbé.

Tegyük jót magunkkal is. Közvetlen környezetünkben található feladatokkal foglalkozva és azokban pozitív eredményeket elérve saját magunkkal is jót teszünk, hiszen közvetlenül élvezhetjük azok jótékony hatását személyes, mindennapi életünkben is.

Közvetlen megtapasztalás. A lakóhelyünkhöz közeli cselekvések kedvező tanulási folyamatunk szempontjából is, hiszen akár mindennapi visszajelzést kaphatunk munkánk eredményeiről, hatásairól, így könnyebben vonhatunk le belőlük tanulságokat is, jól hasznosítva később azok tapasztalatait.

Hitelesség. Helyi területeket, értékeket és egyéb ügyeket felkarolva, azokkal érdemben és gyakorlatban foglalkozva elismertségünket növelhetjük a helyben élő döntéshozók és a lakosság körében. Láthatják elhivatottságunkat, tetteinket a településért, s így egy következő ügyben talán jobban odafigyelnek ránk, talán nagyobb lesz a szavunk, több helyi támogatónk és közvetlen segítők lesz. Gyakorlatban és helyben cselekedve hitelességünket is növelhetjük a lakosság és a döntéshozók előtt.

Környezeti nevelés. Gyerekekkel, az ifjú korosztállyal és felnőttekkel bebarangolva a helyi természeti területeket, bemutatva a települési értékeket, közvetlen és hatékony környezeti nevelést tudunk megvalósítani.

Hagyományozás. Jól eszéssel gondolhatunk arra is a lakóhelyünkhöz közel eső ügyekkel foglalkozva, hogy ezen ügyek eredményeit, hatásait és további feladatait áthagyományozhatjuk részint felnövő utódainkra, részint közeli ismerősökre, barátainkra.

Összességében azt gondolom, hogy jó elsőslegesen a „közelivel” foglalkozni, jó, ha cselekvésünk súlypontja helyben van. Ennek akadálya nincs, hisz minden településen vannak helyi természeti értékek, helyi környezet- és természetvédelmi ügyek.

Nos, miután jól kielemeztem a helyi ügyekkel, értékkel való foglalkozás előnyeit és pozitívumait - ahelyett, hogy negatívba fordulnának -, javasolom mindenkinek, hogy a fentiek fényében tegyen egy sétát a lakóhelyéhez legközelebb eső parkban, utána pedig a legközelebb eső külterületi réten, vagy erdőben. S ha eszébe jut valami, tegye meg érte...

Illegális lerakó felszámolás

A borbányai I tér Áfonya utca végénél lévő területe folyamatosan alakul át. Nyíregyháza MJV Önkormányzata a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium illegális lerakók felszámolásának feladataira kiírt pályázatán nyert támogatást a terület rendbetételére. Az Önkormányzat megbízásából a Nyíregyházi Városüzemeltető és Vagyonkezelő Kft. munkatársai már az ősz elején elkezdték a terület rendbetételét: gépi és kézi kaszálást, a fű legeltetését és a kommunális hulladék elszállítását és a terület földdel való feltöltését, tereprendezést. Tavasszal folytatódnak a munkák füvesítéssel, fák és cserjék kiültetésével. Másik helyszín a Bottyán János utca, ahol a sok felhalmozott hulladék összegyűjtése és a terep rendezése folyamatban van. Azt reméljük, hogy a megszépült, megtisztult környezetre az ott lakók is jobban vigyáznak majd és nem válnak újra a személtelések gócpontjává. Ez a célja a területet rendszeresen ellenőrző hulladék-kommandóknak is.

Csige Anikó

* * * * *

Gyermekéleteket karácsonyra

Elindult a Gyermekélet Alapítvány 2008. évi karácsonyi kampánya, melynek keretében országos adománygyűjtési akciót indítottunk egy TEG 5000 hemosztázis analízátor készülék beszerzése érdekében.

A hemosztázis azoknak az élettani működéseknek az összessége, melyek képesek megállítani a vérezést. A TEG 5000 analízátor a hemosztázis rendszer diagnosztikus vizsgálatát teszi lehetővé a betegágyánál, melynek során számítógépes információkiértékelés ad pontos képet a hemosztázis rendszer esetleges zavarairól. Így, a differenciál diagnosztika segítségével gyors és pontos döntést lehet hozni a legmegfelelőbb beavatkozási mód vonatkozásában, és ez a gyorsaság és pontosság sokszor gyermekéleteket menthet. A TEG 5000 analízátor létfontosságú berendezés, különösen a szívsebészeti beavatkozások, szívtranszplantációk során. Beszerzése és használata a szó szoros értelmében súlyos, életveszélyesen beteg gyermekek életét fogja megmenteni a következő évek során.

Hisszük, hogy a legelshazai gyermek szívátültetések egyedülálló, országos jelentőségű ügyének támogatásában Ön is partnerünk lesz, és kérjük, hogy a karácsony, a család és a szeretet ünnepe alkalmából támogassa Ön is egy TEG 5000 hemosztázis analízátor beszerzését. Biztosan valljuk: nincsen nemesebb és nagyobb karácsonyi ajándék, mint egy halálosan beteg gyermek visszaadott élete.

A Gyermekélet Alapítványról, eredményeinkről, mindent megtudhat honlapunkon: www.gyermekelet.hu.

Segítségükben bizva, Üdvözlettel

Bámer Imre - Gyermekélet Alapítvány, kuratórium elnöke - kampany@gyermekelet.hu

Dr. Jakabházy László - Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar, egyetemi tanár Ph.D.

- Gyermekélet Alapítvány, kuratórium tagja

GYERMEKELET ALAPÍTVÁNY

POSTACÍM:

2058 BUDAÖRS PF.:98.

ADÓSZÁM:

19382106-1-19

BANKSZÁMLASZÁM:

13520405-14002010-00001153

TELEFON:

06-23-428-650

FAX:

06-23-428-651

E-MAIL:

INFO@GYERMEKELET.HU

WEB:

WWW.GYERMEKELET.HU

Talán nem őrsi napló szintű beszámoló egy konferenciáról

Idén november első hétfőjén Nyíregyházán gyűlt össze a hazai természetvédelem színe-virága.

Városunkban, a Nyíregyházi F iskola kerületében megrendezésre az V. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia.

A rangos szakmai összejövetelt 2002 óta rendezik meg rendszeres időközönként a Magyar Biológiai Társaság Környezet- és Természetvédelmi Szakosztálya. A cél kezdetektől az, hogy a konferencia (idézünk): *„közös fórumot biztosítva kapcsolatot teremtsen a természetvédelem gyakorlati és a gyakorlatot segítő elméleti szakemberei között, és ezáltal hozzájáruljon természeti értékeink hatékony megőrzéséhez”.*

Unalmas sablonszöveg?

Sajnos nem az. A „természetvédelmi biológusok” dolga sajnos nem egyszerű, és nem is magától értetődő. E sorok írója bizony megtapasztalta a dolog mindkét oldalát. Jelenleg felfrissen állású gyakorlati természetvédőként látom, mekkora az ismerethiány és bizonytalanság, ha meg kell tervezni a megfelelő kezeléseket egy adott élőhelyen, egy ritka faj megvédelme érdekében. Korábban tudományos kutatóként azzal szembesültem, hogy a mai tudományos világpiac, szervezeti berögződés és finanszírozási rendszer milyen kevés lehet segíteni a valóságos gyakorlati - természetvédelmi igényeket kielégítő kutatásokhoz. Így hát egy ilyen konferencia mindig sok tanulsággal és nagy szellemi élménnyel jár - és az eredmények remélhetőleg megjelennek természeti értékeink épülésében-szépülésében. Még akkor is, ha a mai időben olykor szélmalomharcnak látszik az egész természetvédelmi kiáltás.

A mostani konferencia kifejezetten újító szellemű volt a korábbiakhoz képest: a szakmai értelemben vett biológiai-ökológiai kérdések mellett nagyon hangsúlyosan megjelent a természetvédelem társadalmi-gazdasági-kulturális kérdéseinek kutatása (pl. hogyan jelennek meg és hogyan közelíthetők az ellenérdekeltek - helyi lakosság, gazdálkodók, rabszolgák, autópálya-építők, stb. - igényei egy védett terület kezelésekor),

valamint a globális folyamatok összefüggéseinek elemzése is (pl. kihaló madárfaj megvédelme érdekében Magyarországon, holott a populáció csökkenése mögött afrikai telet területének elsivatósodása áll).

Aki az egyes előadások, prezentációk, vitaestek részleteire kíváncsi, megtalálja azokat a konferencia hivatalos honlapján: www.mtbk.hu/mtbk05/.

Természetesen a konferencia programjából az E-misszió Egyesület sem maradhatott ki! Arra gondoltunk, hogy a jóra való természetvédők biztosan szívesen töltenek egy kis időt a szabadban is a sok tömény előadás mellett. Ezért kezdeményeztünk és szerveztünk - a Nyíregyházi Erdészeti és a Hortobágyi Nemzeti Park munkatársaival együttműködve - egy terepi szakmai programot a Sóstói-erdőben.

Célunk egyrészt az volt, hogy a szakembereknek megmutassuk, milyen szakmai problémák, eltérő szemléletek és együttműködési lehetőségek adódnak egy természetvédelmi szempontból rendkívül értékes és sérülékeny, komoly jóléti rendeltetést ellátó, erdőgazdálkodási szempontból igen problematikus erdő kezelése kapcsán.

Másrészt szerettünk volna a programon résztvevő szakemberektől is visszajelzést és ötleteket kapni az erdőkezeléséhez. Tudni kell, hogy a már csak töredékekben megmaradt, természetellenes koreloszlású, agresszív tájidegen fajokkal terhelt alföldi tölgyes erdő maradványok megőrzése az egyik legnagyobb kihívás a szakma számára. Az erdőészeti szempontból sikeres és eredményes beavatkozások sokszor nem elégítik ki a természetvédők elvárásait, de az alternatív (a folyamatos erdőborításhoz közelítő erdőgazdálkodást célzó) módszerekkel kapcsolatban csak nagyon kevés tapasztalattal rendelkezünk.

A gyönyörű, verőfényes novemberi délutánon 25 konferencia-résztvevőt kísértünk el a Sóstói-erdőbe. Láttunk szép fajgazdag, gyomos és leromlott állományokat, különböző méretű területeken, eltérő módon végzett felújításokat, megnéztük a Nyíregyházi Erdészeti és a Hortobágyi Nemzeti Park által a közelmúltban létrehozott,

európai színvonalú erdei jóléti létesítményeket. (Azaz utóbbi csak megnéztük volna, ha a menet közben kialakuló szakmai beszélgetések miatt el nem repül az idő; így ugyanis már csak sötétben értünk az erdei színpad és tornapálya helyszínére.) A bemutatás során a résztvevők megismerkedhettek a főbb természeti értékekkel, az erdőgazdálkodó, a civil, illetve az állami természetvédelem szempontjaival, s nagyjából vázoltuk a jövőbeli kezeléssel kapcsolatos, együttműködésen alapuló elképzeléseinket. Ahogy reméltük, a túra minden állomásán kérdések és ötletek merültek fel, viták alakultak ki. Ha el nem fáradunk és be nem sötétedik, tetsz leges ideig tudtuk volna folytatni. A több, mint négy órára nyúlt program sikeréhez az is hozzájárult, hogy az erdészeti munkatársai egy láda almával vendégelték meg a kifáradt természetvéd csapatot.

Szóval így jártunk. Utólag több visszajelzés is érkezett a résztvevőktől, hogy hasznosnak és érdekesnek tartották a terepi programot, külön kiemelve az erdész kollégák felkészültségét és nyitottságát. Ja, és a süvöltőt vitték, mint a cukrot.

Dr. Szigetvári Csaba

* * * * *

Adományokat várunk a tanyánkra!

Az E-misszió Egyesület tanyáján található kis parasztház felújításához, illetve berendezéséhez szeretnénk adományozó kedvű tagjaink, barátaink segítségét kérni! Ha van olyan felesleges, vagy megunt holmi, aminek mi hasznát vehetnénk, szívesen fogadjuk a felajánlásokat.

Szükségünk lenne:

- Építőanyagokra (bontott téglák, csempe, oltott mész)
- Fűtési, vízberendezésekre (bontott cserépkályha, spór)
- A múltat idéző berendezési tárgyakra (régibútorok, használati tárgyak)

További információ:

Révész Márton - reveszmarci@freemail.hu - 20/803-57-93

KÖSZÖNJÜK SEGÍTSÉGÜKET!

Eddigi adományozóink:

Beregi Tímea és családja, Görbedi Lajos, Bodnár Éva, Suga Mária, Vágvölgyi Gusztáv és Szép Éva (Nyíregyháza), Kendi Zsolt (Budapest), Dr. Szemes Ferenc és családja (Szentendre), Tölgyesi Lászlóné (Rácalmás), Waldorf Iskola (Nyíregyháza)

Pakson is - Hulladék-kommandó

**ÖNZETLENÜL
KÖRNYEZETÜNKÉRT,
OTTHONUNKÉRT
MUNKACSOPORT
ALAPÍTVÁNY**

Paks, Tolnai út 10.

Tel.: 20/3543-448

jantnernei@freemail.hu

A Nyíregyházi Hulladék-kommandó példája, ha nem is futótzként, de országszerte terjed. Egyre több településen gondolják azt, hogy különböző intézmények, hatóságok és civil szervezetek összefogásával lehet csak valóban eredményt elérni és a településen az illegális hulladéklerakást végre hatékonyan visszaszorítani.

Az ÖKO Munkacsoport Alapítvány Paks és környéke illegális hulladéklerakásának problémakörével foglalkozó (megelőzés, keletkezés, felderítés, felszámolás) szakmai fórumot szervezett 2008. szeptember végén, amelynek célja a nyíregyházi „hulladék-kommandós modell” megismerése volt, továbbá annak megbeszélése, hogy a helyi szereplők látnak-e lehetőséget egy hasonló együttműködés elindítására.

E fórumra a hulladékgazdálkodásban, hulladékkezelésben, illegális hulladéklerakók feltérképezésében és felszámolásában érintett szereplők részvételével került sor. Olyan szervezetek képviselőit hívták meg, akiknek kötelessége vagy önként vállalt feladatuk a környezet védelme: Paks Város Polgármesteri Hivatala és annak Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Bizottsága, a DC Dunakom Kft, mint hulladékkezelésért felelős közszolgáltató, a Paksi Rendkapitányság, a mezőri szolgálat, a helyi polgári egyesület és más civil szervezetek, úgy mint a Mag Alapítvány és a Kertbarát Egyesület.

Baka György, a szekszárdi Zöldtárs Alapítvány kuratóriumának elnöke beszélt a hulladékgazdálkodás helyzetéről Tolna megyében. Nekik is van már némi tapasztalatuk, hiszen Szekszárdon a Zöldtárs Alapítvány kezdeményezésére indult el tavasszal egy helyi hulladék-kommandó szervezése.

A jelenlegi Paks város hulladék-gazdálkodásának helyzetét is megismerhették a DC Dunakom Kft ügyvezetője.

A nyíregyházi hulladék-kommandó 4 éves tapasztalatairól Keczkó János, a Nyíregyházi Városüzemeltető és Vagyonkezelő Kft Mezőri Szolgálatának vezetője, valamint Tasnádi János, Nyíregyháza MJV Közterület Felügyeletének vezetője számolt be.

Ezután kezdődött egy kerekasztal-beszélgetés a meghívottak között, melynek végén a résztvevők szándéknyilatkozatot írtak alá arról, hogy részt kívánnak venni a Paksi Hulladék-kommandó munkájában.

Rendszeres terepbejárásokat tartanak majd a város térségében, amely során feltérképezik az illegális hulladéklerakókat, s vagy a „tettes”, vagy a földtulajdonos felderítésével igyekeznek elérni, hogy a szemét oda kerüljön, ahová való: a városi hulladéklerakóba. Legfőbb céljuk azonban, hogy elejét vegyék a szeméttelésnek, s elérjék, hogy a környezetet mindenki magáénak érezze, s ne csak a kertkapun belül figyeljen rá.

Az első fórumot követően elindult a szervezés és 2008. november 11-én újabb megbeszélést tartottak, amelyre már azok mentek el, akik a gyakorlatban, a kommandó munkájában a konkrét munkát végzik majd. Következő találkozásunk időpontja 2008. december 8., amikor a jogi, törvényadta lehetőségekről tájékozódni szeretnénk részletesen.

Jantnerné Oláh Ilona, a paksi kommandó kezdeményezője, az ÖKO Munkacsoport Alapítvány elnöke, a szintén komoly környezeti nevelési programot megvalósító Hétszínvirág Óvoda óvodapedagógusaként és tagóvodavezetőként dolgozik és az Emisszió Egyesületnek is évek óta tagja. Köszönjük lelkes munkáját és gratulálunk eredményeire!

A paksi hulladék-kommandónak pedig szurkolunk, hogy a jó irányban haladó együttműködés sikeres legyen.

Csige Anikó

A VILÁGVÉGE ILLEMTANA - Túlélőkönyv

“Ez egy botránykönyv. Egyetlen gond van vele: nem mások botrányos tetteiről szól, amin élvezettel felháborodhatnál, hanem a sajátjaidról.”

Idézet Takács-Sánta András könyvajánlójából:

“Hát, akkor szedjük össze bátorságunkat, és nézzünk szembe magunkkal! Nem lesz könnyű. A szerző (Meszlényi Attila) lépten-nyomon azzal szembesít bennünket, hogy amennyiben szeretjük az életet, annak bármilyen formáját, igencsak másként kellene élnünk, mint jelenleg. És teljesen igaza van. A kötet rengeteg viselkedési normát sorol föl, mindig elegánsan és többnyire meggyőzően indokolva fontosságukat. Sorban olvasva ezeket, ki elbágyad, ki utóbb óhatatlanul beleütközik egy olyanba, amelyikre rögvest fölzsisszen: "No, ez azért már túlzás!". De aztán ha jobban belegondol, az esetek többségében alighanem rájön: a szerzőnek végső soron igaza van, csak nekünk fáj ez.

Az egyik legfontosabb könyv, ami az utóbbi években Magyarországon megjelent. Nemcsak azért, mert korunk legégetőbb kérdésével, az élet tragikus fenyegetettségével foglalkozik. Ilyen kötet azért van egy pár. Olyan viszont nem igazán, amely egy nagy csokorba gyűjtené azokat a viselkedési normákat (legalábbis nagy részüket), amelyeket be kellene tartanunk ahhoz, hogy minél többet megőrizzünk világunk szeretetreméltó sokféleségéből. Ez nagyon hiányzott eddig, itthon a normák többsége korántsem közismert, noha ismeretük elengedhetetlen volna viselkedésünk átalakításához. Persze akad jó pár e normák között, amely sokunknak egyáltalán nem jelent újdonságot, ám még a régi ismerősöket is jó érzés együtt látni. Ráadásul ezek a régi gondolatok is jobbára a szerző egyéni szírióján, eredeti fogalomrendszerén át jutnak el hozzánk: kétségtelen, hogy egy mélyen gondolkodó ember kimerült gondolatait olvashatjuk, ráadásul kiváló stílusban megírva.

Ezt a könyvet mindenkinek (még egyszer: mindenkinek) el kellene olvasnia. És utána beszélgetni róla, megvitatni a gondolatait iskolákban, baráti körökben, nyilvános rendezvényeken - de legalább a könyv honlapján (www.tulelokonyv.hu). Aki forgatja Meszlényi Attila kötetét, annak biztosan megváltozik az élete, ha csak egy kicsikét is. És ez mindnyájunknak csak jó lesz.”

Kiadó: Ad Librum Kiadó 2008 - A szerző személyes honlapja: www.meszlenyiattila.fw.hu.

* * * * *

Daniel Quinn: B története

Daniel Quinn Izmaelje elnyerte a Turner Tomorrow Ösztöndíjat, amely a világ globális problémáira épít és határozott megoldást kínáló regénynek jár. A rendkívüli mű bestsellerré és egy kibontakozó szellemi mozgalom testamentumává vált. Quinn a B történetében, az Izmael folytatásában, a figyelemre méltó és nyugtalanító, meglepő gondolatokkal teli új regényben továbbviszi az Izmael üzenetét.

Az Izmael megmutatta nekünk: hogyan lettek ilyenek a dolgok.

A civilizációkkal nem „valami baj van”, hanem alapjaiban, a lényegét tekintve hibás.

A B története bebizonyítja, hogy a világot nem régi gondolkodásmódú emberek fogják megmenteni új programokkal - ha a világ egyáltalán megmenekül -, hanem új gondolkodásmódú emberek programok nélkül.

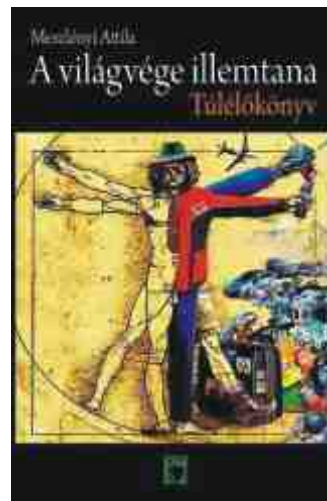
Röviden: van egy jó meg egy rossz hír.

A rossz az, hogy az emberiség ezen az úton haladva szükségszerűen elpusztul.

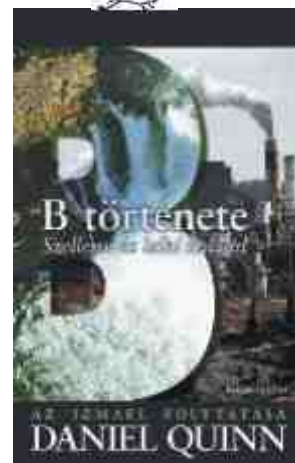
A jó hír az, hogy az útról való letéréshez nem emberi természetünket kell megváltoztatni (ami lehetetlen), hanem csupán a kultúránkat, ami lehetséges. Nem egyszerű, nem garantált a siker, a lehetőség azonban adott.

Ha egyáltalán meg tud menekülni a világ, akkor az nem az egyes tüneteket csillapítani akaró egyes programok eredménye lesz, hanem egy globális szemléletváltozás eredménye. A globális szemléletváltozás pedig az egyes emberek szemléletváltozásával kezdődik.

A TE szemléletváltozásoddal!

“Az első pillantásra ártalmatlannak tűnő könyv számos tétele vérlázító. Jogos felháborodásunknak itt adhatunk hangot. A szerző nem száll be a vitába, inkább tanulni szeretne belőle.”

Fogyasztói lavina

...igényeidnek súlya van

Bemutató a Nyíri Arborétum

Tavaszi - a szerző alkotása

Elérhető telefon: 42/475 268
 arboretum@postafiók.hu
 www.arboretum.hu

Csillagmoha

Bár több mint 10 éve kezdtem a Nyíri Arborétum kialakítását, mégis ugyanolyan lelkesedéssel mutatom be úgy a látogatóknak, mint az olvasónak.

A gondolat, a vágy mindig bennem volt: a természetben vizsgálódni, az élő lényeket megfigyelni, növényeket gyűjteni, ápolgatni, dédelgetni, védelmezni azt.

Nagyon sokat jártam úgynevezett felfedezőutakra. Vittem magammal a fényképezőgépet vagy a kamerát. Hol gyalog, hol bicajjal, hol kocsival.

Lehajoltam egy-egy kis bábhoz, bogárhoz, kavicsokhoz, fűszálhoz. Pl.: megvizsgáltam, mi lakik a korhadt fa kérge alatt.

Persze szokás szerint ott volt nálam a nagyító és a rajztoll. Vázlatokat készítettem göcsörtös fatörzsekre, egy-egy kiálló vén gyökérre. Megkóstoltam a természet gyümölcseit, s gyűjtöttem is azokat. Ma is kedvelt csemegém a galagonya piros bogyója. Legtöbb alkalommal a festményomat felállítva megfestettem a táj egy részletét. Fontos témáim közé tartozott már akkor is a fa, amivel festészetemben azóta is kifejezek érzéseket, hangulatokat, gondolatokat.

És jött az ötlet...

Megvásároltam egy terület-darabkát Nyíregyháza - Sóstóhegy és Nyírpazony - Kabalás határára: a dombos-dombos, homokbuckás, néhol agyagos-tocsogós, népi hely néven Sártelken.

Nagy álmom volt egy növénygyűjtemény az arborétum létrehozása. S hogy ne csak én gyönyörködjek a fák, cserjék, s lágyszárú növények és egyáltalán a kert élvilágának szépségében, így nyitottam meg a kaput az emberek felé. Az arborétumom célja az, hogy a nyugalom és békesség szigeteként minden embernek örömet nyújtson, ugyanakkor megismertesse a természet szépségét, törvényszerűségeit, védelmezze, óvja a növények, állatok közösségét. Folytonosan bővíti fajgazdagságát gyarapítsa.

A vidék, ahol a kert fekszik, a '90-es évek közepén igen változatos volt: nyár-, akác- és fenyőerdők, mező, liget, rét, legelő, átmeneti kisbékászatok, áthatolhatatlan csalántenger, mély agyaggödrök és kanyargós kis földutak változtatták egymást.

Ma is még el-elnézegetem, amikor eső után megduzzadnak és tavacszkákká fejlődnek a tocsogók. Bennük ilyenkor nyüzsgő az élet, majd ezek az aszályos nyarakon elapadnak, legtöbb ki is szárad. Voltak homokbuckák, ahol csupasz falat koptatott a szél, mosdatott egy-egy lezúduló zápor. Ezek ideális lakótelepek szolgálták a parti fecskék hadának. Ugyanitt Magyarország egyik legszínvonalasabb mada-

rát, a gyurgyalagot is megfigyelhettük homokfürdőcskézés közben.

Ha felnéztünk az égre, láthattuk, hogyan köröz felettünk a zsákmányra vadászó egerészölyv a párjával. Hatalmas szárnyaikkal könnyedén szeltek a levegőt. Keringtek, miközben éleslátó szemük idelent kémlelt.

Az Arborétum helyén volt egy kicsiny nádas, öreg füzes, akácerdész, vén bodzás. S aminek nagyon nem örültem: az egyeduralkodóvá váló csalános, bogáncs-erdőregeteg.

Első sorban hazai fajok gyűjteményét terveztem ide.

Az arborétum területének bekerítése (1994 szeptember) után megkezdődtek a munkálatok: a nádas mellett kis tó „készült” (a partjára később különböző fűzfélék és égerfa települt). A bogáncsok helyett ma már fajokban igen gazdag rét díszlik.

A „lentes”, agyagos területen is új tó van születésben, ahol ma már rengeteg béka, szitakötő, tarajos gólya, csikbogár, vízi molnárka, sárga napszirom, nád és gyékény, káka, szittyó és békalencse él. Jövőbeli cél egy nagyobb tó kiépítése, fajokban gazdagabbá tétele, például vízi növények, halak telepítése.

Az idős fák mellé hamar fiatalok is kerültek, benépesült az arborétum. A fátelépítés még tart, így folyamatosan bővíti, gazdagodik a kert. A terület karbantartása (kaszálás stb.) is megette kedvező hatását: eddig több mint 200 féle lágyszárú növény lett itt meghatározva. Kaszáláskor figyelünk az éppen virágjaikat ontó és védendő növényekre, mint például a tavasszal lilán virágzó réti kakukkszegfűre, valamint a sárga virágú zergeboglárra. A hatalmas színes foltokat alkotó tarka koronafűrt, a sárga virágú pimpófélek is elhullajthatják beérlelt magjaikat. A szinte szígszárgán viruló, orgonásipként emelkedő ökörfarkkóró, s a pompás külsejű parlagi ligetszépe is az arborétum kedvelt lakói közé tartozik, virágaikat gyűjtik gyógyhatásuk miatt.

Ugyancsak említésre méltó a madármályva és a fehér mályva vagyis az orvosi ziliz is.

A tavacska mellett található az öregfüzes, 100-200 éves törékenyfűzfákkal. A vén fák hatalmas, felfelé törekvő ágait zömök, érdekes formájú törzstartja. Sokáig el lehet csemegézni a vastag törzstörzseik formáin. Ezek az ún. törékenyfüzek nevüket vélhetően onnan kapták, hogy már kis szél hatására is letörnek az ágai, és állandóan megújul a növény. Nagyon furcsa ez a hely az örökké susogó, nyiszorgó-nyikorgó, recsegő hangokkal, kissé misztikus. Az évszakok, a napszakok változásával a fenyők, a színek is változnak, átvarázsolják az üregeket, repedéseket, a fatörzseket, gallyak külsejét, mintha egy másik világba kerülnénk volna. Csak nézünk és ámulunk, mi ez a csoda, közben egy-egy könnyecseppet érezhetünk lehullani onnan a

magasból. „Az öreg fák sírnak.” A fákon egy külön kis életközösség él. A zuzmón és mohán, gombán kívül van itt fekete bodza, csíkos kecskerágó, erdei pajzsika. Egyik évben az ebsz l csucsor kúszó szára csavarodott fel az öreg ágakra. Ez a növényke igen szép lila virágokat hoz, közepükben kis sárga porzócskákkal igen dekoratív látványt nyújtanak. Piros bogyókat terem, melyek bizony mérgezőek, erről kapta népi nevét: „élek-halok”. A közelben, a facsoporttól délre a martilapuk sárga fészkeit láthatjuk el bújni koratavasszal az első virágzók között. Amikor leveleik megjelennek, terméseiket beérlelik, melyeket a szél tova visz, bontogatja sárga szirmait az ezüstsziürke levélfonákú libapimpó.

A területen - az ültetésnek hála - ma már van boróka - fehér nyár társulás, tölgyes, fenyves, tölgy - szil - k ris társulás, gyertyános-tölgyes, továbbá hársak, díszfák és olyan különlegességek, mint például a kicsinyke, „aranyalmák” termő tadszikisztáni alma és a kirgiz körte.

Nyírségre jellemző fajokat is meg lehet találni: az ősszel pirosban pompázó galagonya és a tavasszal fehér virágait ontó kökény, a fekete bogyójú, vörös-lilás vesszőjű veresgyér-som, a rózsaszín virágú csipkerózsza nagyrészt már ott volt a területen, nem kellett telepíteni. Mindezt ki kellett egészíteni más cserjével, mint pl.: a tölgyes termő húsos szommal, valamint a homoktövisvel, melynek narancssárga színű, C vitamindús bogyója rengetegféle betegségre jó. A domb tetején a kökényes bokorcsoport mögött a fák rejtékén lent - ahol csak kevesen vehetik észre - élnek megbújva a csillagombák, mint valami kis kerti manócskák. Színükkel beleolvadnak a buja avar szürkés-barnás színvilágába. Itt a levegő is más, kellemesen párás. Igazi kis „rejtő” ennek a kissé homályban úszó helynek. Egy-egy letört, korhadt, málladozó faágon piros tölcsérgombák élnek. De vannak még mohafélék is. Időnként eső után egy-egy bunkóformájú test bújik elő a földről, ami aztán egyszer csak megnő és kitérül, hatalmas ernyőt nyit: ez a nagy szőlőgomba. Itt megtalálható még az orvosi salamonpecsét, ami tavasszal hozza kicsinyke fehér csengettyű-sorvirágait. Ugyancsak a közelben virágzanak tél végén a hóvirágok, tavasszal az igen pompás, sárga, fényes szirmú salátaboglárkák, erdei és más ibolyák, a kónyasármák, a fűszeres illatot árasztó zamatos turbolyák, a kicsiny hagymás tyúktaréjok és a sárga színű snidlingek vagyis a metélőhagymák, a szerényen félrehúzó gyömbér.

Az Arborétum egyes részegységeit sövény-sorok, mint térelválasztók különítik el egymástól. Van madárbirs-sor, fűzlevelű gyöngyvessző-sor, fagyalsor, szil-sor. Tavasz végén pillangók színes áradata villózik a fehérén virágzó, illatos fagyalsövény körül.

Az igen díszes, tarka tollú búbos bankák bújnak el költeni a lila virágú fűzlevelű gyöngyvessző

s r bokrai alatt. A szülők fáradhatatlanul hordják hosszú csőrükben telhetetlen követelző fiókáiknak a kisebb-nagyobb rovarokat. Van itt néha hangoskodás, rikácsolás. A közeli fenyőre figyelik, hogy mikor mehetnek a fészkekhez, közben fel-le mozgatják, ki-kinyitogatják taréjszerű tolldíszüket, azaz búbjukat. Egyes úgynevezett bozontos helyen költ a fácán, van hol megbújni neki. Alkalmas helye a sárga rehgayott cserjés. Más madarak is élnek itt.

Az erdei fás részen sárgarigó hím fütyülget párjának, a tojó pedig éles, macskanyávogáshoz hasonlító hangján válaszol neki. A nagy fakopáncsok a fákat kalapálgatják és a talált rovareleségüket viszik hangoskodó fiókáiknak.

Vannak fülemülék, poszták, gébicsek, billegetők is. Idén ősszel fedeztük fel fenyőfákon sűrűn forogni a sárgafej királykákát. Továbbá szapó-csapattal is találkoztunk.

Feltétlenül meg kell említeni egyik költöző madarunkat, a lappantyút is. Hangja gurgulázó, pirregő, a zöld varangyéra emlékeztet. Éjszakai madár, nagyon ritkán lehet látni.

A tavasz reggeltől estig tele van illattal, madárérettel, aztán talán elcsendesedik kissé minden. A különös szőlőmókból álló békakórus is hallgat, csak a tücskök ciripelnek. Sokáig lehet gyönyörködni a naplementében. Fentről a dombról az egész tájat látni lehet: pl. „tisza időben” a Tokaji-hegy kúpját nyugatra.

Alkonyat után megfigyelhetők kisebb-nagyobb denevérek is, melyek a közelben élnek és odajárnak táplálékot keresni. Sokan nem tudják, mennyire kedves kis állatok. Nagyszerű éjjeli látogatók a nagytermetű, könnyed röpítő fülesbaglyok is. Az arborétumban nemrégiben gyógynövényes ágyás is készült. Itt találhatóak különböző menták, citromfűvek, a zsálya, kakukkfűvek, pemetefű, de él itt a rebarbara és a tormas.

A tíz-tizenéves év alatt bizony a régebben ültetett fák nagyon sokat nőttek. Az egykor kicsinyke magoncként, csometeként ültetett fácskák többsége mára már több méter magasra nőttek.

A kertet folyamatosan ápolni, újítgatni, szepítgetni: kifogyhatatlan természet-szeretet, konok elhivatottság szükséges. Ilyen segítők lennének ott szükség.

Az Arborétumban 1995 óta rendszeresen vannak rendezvények, előadások, programok és táborok is. Kiemelt jeles nap az ARBORÉTUMI NAP. Ezen a napon növény-, gyógynövény-ismertető séta után lehet ségnyílik fák örökbe fogadására, kézműves foglalkozásokra, ló-simogatásra.

Molnár Ibolya - festőtanár - Arborétumért Misszió Kht. - elnöke

Vadrózsa

A történelem jóságos homályába vész, mikor és hogyan is jött létre minden idők legtöbb érzelemmel, gondolattal, szimbolikával átítatott „nemes” virága a közönséges vadrózsból. A feltételezések szerint az ókori Perzsia vidéke lehetett ez a hely, s tudjuk, hogy Szapphó, a görög költőnő már a Kr. e. 6. században a virágok királynéjének nevezte a rózsát. Szerencsére miközben a telt szirmú nemes változatok karrierje a mai napig töretlen, a „vad” változat, a mindenki által jól ismert csipkebogyó is megrizte népszerűségét.

A rózsák nemzetsége az Óvilág mérsékelt övi és szubtrópusi vidékein széles körben elterjedt, változatos növénycsoport. A fajok száma nem egyszer en nagy, hanem szó szerint megszámlálhatatlan. Sajátos szaporodási mechanizmusa miatt a vadrózsa között rengeteg, egymáshoz nagyon hasonló kist faj, változat népesíti be élhelyeinket. Ha fellapozzuk a növényhatározót, hazánkban 29 faj, „kist faj” leírását találjuk meg, de ha valaki jobban beleássza magát a témába szép számmal találhat további, a faji szinthez közel álló taxonokat (alfaj, változat, stb.), nem beszélve a természetes úton létrejött hibridekről. Ezek között ritkaságuk miatt védett fajokat is találunk (mint - a közmondást cáfolandó, tövis nélküli - havasi rózsza, vagy a csupán hazánkban ismert szentendrei rózsza), de egyesek közülük valóban „mindennapi” cserjék.

Magyarországon és szomszédos régióinkban is leggyakoribb a gyep rózsza (*Rosa canina*), amely szintén további kist fajokra osztható, de régióként más rózsák is „mindennapiak” lehetnek. A beregi és szatmári erdőszéleken például könnyedén belebotolhatunk az egészen alacsony termetű parlagi rózsába (*Rosa gallica*), a barabási Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területen pedig ritkább rózsafajok sokaságát fedezték fel a szakemberek. A különbségek az egyes rózsafajok között természetben, virágzási időben, a levelek apró formai eltéréseiben, a tüskék alakjában, nagyságában, szőzöttségben, a csipkebogyótermés egyes jellegzetességeiben és még sok más apróságban mutatkoznak meg. A virágok színe, nagysága, illata még egy fajon belül is nagy változatosságot mutathat.

Hasonló áttekinthetetlen fajképződéssel a rokon szederféléknél már találkozunk. A rózsák esetében ennek hátterében más mechanizmus áll. A szakmai részletek mellőzésével csupán azt az érdekességet említenénk, hogy a rózsaféléknél az utódapai ágon (a virágporból) csak 7 kromoszómát kap, anyai ágon viszont 21, 28, vagy 35 darabot (igen, igen: ezek a 7 egész számú többszöröse).

Bár a nagy változatosságból most csak az igazán mindennapi gyep rózsára összpontosítunk, annyit előljáróban mindenképpen el kell mondani, hogy gyógyászati, vagy éppen kulináris szempontból a fajok gyakorlatilag egyenértékűek. Tehát ha nekivágunk egy szívtéli napon csipkebogyót gyűjteni, nem kell vaskos növényhatározókat magunkkal cipelni (ismeretlen kerti nemes rózsák esetleg megjelenő terméseiből viszont inkább ne csipegessünk, mert ezeket gyakran mindenfélével permetezik!).

A gyep rózsát aligha kell bemutatni. Pár méter magasra megnövő, sokágú felálló vagy ívesen kihajló szárú, horgosan görbült tüskékkel borított bokra mindenki számára ismerős lehet. A rózsaszín különböző árnyalataiban játszó (esetleg fehér) virágai május végén, júniusban, a narancssárgából mélypirossá érő csipkebogyók pedig nyár végétől egészen a következő tavaszig ékesítik. Érdeemes tudni, hogy a csipkebogyó (más

néven hecsedli, bicske, csitkenye...) valójában ártalmatlan: a piros „terméshús” a virágot tartó vacokból alakul ki, a valódi termések a bogyó kelyhébe zárt bűzszemhez hasonló nagyságú kemény „magvak”.

A vadrózsák többségéhez hasonlóan a gyep rózsája is a meleg, napfényben gazdag helyeket kedveli, egyébként a term. hely szempontjából (a széls. ségesen nedves, szikes, vagy túl száraz helyeket kivéve) nem válogatós. A ritkás erd. ket., irtásokot, felhagyott legel. ket., parlagokat gyorsan benépesíti, el készítve a terepet a kés. bb. felnövekv. erd. nek. Ökológiai szerepe tehát a kökényhez, galagonyához hasonló: laza lombzatával árnyal, szélvédelmet nyújt, terjedelmes gyökérzetével megakadályozza a talaj eróziós pusztulását, a kis fákat a legelést l. tuskés ágaival védi.

A magról és sarjakkal szaporán terjed vadrózsával a legel. k. gazdáinak ugyancsak meggy. lik a baja. Egy csipkebokrokkal elborított gazdátlan gyep megtisztítása embert próbáló munka, de egy kirándulás során is kellemetlen élményeket szerezhetünk egy töviskes rózsabozótban. A vadon él. állatok számára viszont egy ilyen hely valószínűleg paradicsom. A terméseket szívesen fogyasztó madaraknak sszel és télen is b. séges táplálékot nyújt, b. séges virágpóra pedig a különböz. rovarokat (f. ként a virágbogarakat) vonzza (nektárt viszont nem termel). A vadrózsához köt. d. hihetetlenül gazdag életközösség l. még érdemes kiemelni a rózsagubacsdarazsot (*Rhodites rosae*), amely az oly jellemz. sallangos-gubancos gubacsokat hozza létre.

Mi sem panaszkodhatunk. Szinte bizonyos, hogy a csipkebogyó az ember számára is évezredek óta fontos táplálék és téli vitaminforrás. Elterjedési területén mindennél fogyasztják nyersen és feldolgozva a vadrózsák termését. Lekvár, szörp, ecet, mártás, bef. tt. készül a csipkehúsból. Recepteket b. ven találunk szakkönyvekben és a világhálón is. A termések begy. jtése és az elkészítés kissé id. t. rabló munka (legel. ször. ki kell fejteni a dércsípte, de még kemény csipkebogyóból a magokat és az. ket. körülvev. apró szúrós sz. röket), de talán ennyivel is jobban értékeljük az egyedi zamatú végeredményt. (A fagyok beálltával

a csipkebogyó megpuhul és megédesedik, ezért nyersen is fogyasztható, de feldolgozásra ilyenkor már kevésbé alkalmas, és vitamintartalma is jócskán lecsökken).

Azt valószínűleg mindenki tudja, hogy a csipkebogyó egyik legértékesebb sajátossága a minden más gyümölcsöt felülmúlóan magas C-vitamin tartalom. Általában kevésbé ismeretes, hogy a karotin, antocianinok, esszenciális zsírsavak, ásványi anyagok, és egyéb vitaminok (B, K, P, a magokban E) számottevő jelenléte is kedvez. élettani hatású. Gyógynövényként els. sorban a megaszalt csipkebogyót, vagy a magoktól, sz. rökt. l. megtisztított szárított csipkehúst használjuk. A h. re. érzékeny C-vitamin tartalom meg. rzése érdekében a csipkebogyót hideg vízben érdemes áztatni (mondjuk egy éjszakán át), s a sz. rletet fogyasztjuk teaként. Személy szerint megfázásos, köhögéses id. szakban együtt áztatom a csipkebogyót az orvosi ziliz gyökerével (más néven fehérmályvagyökér). Utóbbi gyógynövény ugyanis torokfájás, köhögés kezelésére használatos, és hatóanyagai szintén h. re. érzékenyek. A fehérmályva-gyökér édeskés. íze kellemesen harmonizál a savanykás csipkebogyóval.

Nem csupán lázas, hurutos megfázáskor, de magas vérnyomás, érelmeszesedés, bélhurut, általános gyengeség, epe- és májbántalmak, vesek. esetén is hatásos a csipkebogyó. F. zete küls. leg. és bels. leg. nehezen gyógyuló sebek kezelésére is alkalmas. A magas E-vitamin tartalmú magvakat porrá. rölve lisztbe keverhetjük. Leveleib. l. kellemes íz. tea. f. zhet., s ha van türelmünk, az összegy. jtött szirmokból megfelelő. szakértelemmel rózsaoajat is készíthetünk.

Kertünkben l. sem hiányozhat a vadrózsák. Sövénynek kiválóan alkalmas, igazi madárbarát cserje. Ha meg tudunk békélni a tuskés hajtásokkal, keressünk neki megfelelő. fényben gazdag helyet, s gyönyörködjünk benne télen-nyáron. Mikor a legkeményebb fagyok idején már szinte minden szín. elt. nik a környezetünkben l., a csipkebogyók vöröspiros színe akkor is (blablabla).

Dr. Szigetvári Csaba

Darubehúzás 2008

A daru (*Grus grus*) Magyarország címermadara, méltán híres hangjával és éberségével rég belopta magát a nép szívébe.

Hazánkban az évszaki átvonulások miatt egyre több csodálójára akad a kecses madaraknak, minthogy számuk a 70-es évek óta egyre nő. A tavaszi daruvonulás jellegében teljesen eltér az ősziétől. A darvak ilyenkor szinte csak átsuhannak a puszta földeken.

A Hortobágyi Nemzeti Park munkatársai minden évben megszervezik a „darubehúzás” névre keresztelt programot, amely a Nemzeti Park látogatóközpontjából indul. A nagy létszámú csoportok - bejelentkezésük után - a park természetvédelmi területein bemutatott eladáson érdekes ismereteket szereznek a darvakról. Így megtudhatjuk azt is, hogy az emberkerülő daru képes a vadászokat szállító járműveket megkülönböztetni a gazdasági gépektől. A darvak meghatározásáról is elhangzik sok információ. A fiatalokat vörhenyes fejűkkel és verébszerű, csipogó hangjukról ismerhetjük

meg. A felnőttek - akiknek vörös foltos, fekete és fehér sávval díszített a fejük - mély, trombitászerű hangja akár kilométerekre is elhallatszik. Az eladás után a természetvédelmi területek segítségével 4 csoportra osztva tekinthetjük meg az akár helyenként 10 000 daru „behúzását”. Mi az 1. csoporttal a Kondás-tó, a darvak éjszakai helye (ahol októberben 35 000 darut számláltak) és Balmazújváros közti mellékútra leállva, egy jó beszélgetéssel egybekötve figyeltük a darvakat. Három órán keresztül kb. 5000-5500 daru szállt el körülöttünk és felettünk. A hazauton később este is csodáltuk. Ez is, mint ahogy az egyre több egyéni „darules” azt bizonyítja, hogy a 2006-ban megfigyelt 100 000-es daruszám egyre nő, akárcsak népszerűségük. Reméljük, hogy a XXI. század előtt még hazánkban is honos madár újra fészket épít nálunk, hallhatjuk még hazánkban az itt született kisdaru hangját.

*Alföldi Dani
szakkörösünk*

Szakkör!

Az E-misszió Egyesület októbertől ismét elindította természetvédelmi szakkörét.

Helyszín: Egyesületünk irodája (Nyíregyháza, Malom u. 18/a.)

Időpont: csütörtökönként 16.00 óra

Szakkörünkön a gyerekek megismerhetik hazánk élővilágát, természeti kincseit és a globális környezetvédelmi problémák okait. Ezek mellett betekintést nyerhetnek Egyesületünk tevékenységébe és részt vehetnek gyakorlati természetvédelmi munkáinkban.

A bentin foglalkozásokat kirándulásokkal színesítjük.

Érdeklődni: Szilvia Zsuzsa, szokezs@e-misszio.hu, www.e-misszio.hu,

A Te fényképed címlap lehet!

Egyesületünk Süvöltő címlap-pályázatot hirdet. Témául számos dolog választható, amelyek természeti történéseket, ember-természet kapcsolatát, állatokhoz, növényekhez kapcsolódó hangulatokat, viszonyokat, vagy egyéni látásmódokat fejeznek ki.

Feltételek:

- digitális, magas felbontású (nagy méretű) kép
- saját készítésű fotó legyen, lehet legutólagos technikai beavatkozások nélkül
- magyarországi vonatkozású legyen (hazai értékek, mondanivalók)
- név, cím, telefon, e-mail feltüntetése a küldeményben, hogy a nyertest értesíteni tudjuk, illetve a nevét megjelentsük a lapban (a többi adatot bizalmasan kezeljük)
- több képpel is lehet pályázni

Beküldési határidő: 2008. december 31. - Beküldési cím: emisszio@e-misszio.hu

E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Malom u. 18/a.

Az első három helyezettet ajándéksomagban részesítjük (Süvöltő elérés, pótló, vászonnyomat, tölthető elemek stb.).

Zöld Szemfüles Természetismereti Vetélkedő

Egyesületünk ismét elindítja internetes „Zöld Szemfüles” Természetismereti Vetélkedőjét. A verseny célja, hogy a résztvevők megismerjék hazánk állat- és növényvilágát, valamint a környezet- és természetvédelem fontos kérdéseit: hulladékok kezelése, klímavédelem, környezetbarát energiák, fogyasztóvédelem stb.

Ezek mellett arra törekszünk, hogy megláttassuk a természetben lévő összefüggéseket, és hozzájáruljunk egy természet- és környezetbarát szemlélet kialakításához.

A vetélkedő 3+1 fordulós lesz. A feladatlapok az E-misszió Egyesület honlapján tölthetők ki (www.e-misszio.hu). A csapatoknak egy hónap áll rendelkezésre az egyes fordulók megoldására.

A döntő Márokpapin, az E-misszió Egyesület Csiperke Erdei Iskolájában kerül megrendezésre. Ez egy 3 napos, gyakorlati feladatokkal és kirándulásokkal színesített megmérettetés, amelyre a legjobb öt csapatot hívjuk be.

Résztvevők köre: a vetélkedőn 6-7-8. évfolyamos, 3 fős csapatok vehetnek részt.

Jelentkezés és regisztráció: A verseny ingyenes. A regisztráció és a feladatok megoldása interneten keresztül történik (www.e-misszio.hu).

Nevezési határidő: **2009. január 16.**

Érdeklődni: E-misszió Egyesület - 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. Tel./Fax.:42/504-403, 423-818, Székeszsuzsa: 20/431-8086. E-mail: szokezs@e-misszio.hu, kolocsan.tunde@e-misszio.hu, www.e-misszio.hu

* * * * *

Játékos vetélkedő-sorozat az energiatakarékosabb életmódért

A Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ) és tagszervezetei Klímajárat címmel vetélkedőt hirdetnek 10-14 éves diákoknak. A programban résztvevő iskolás csapatok 6 hónapon keresztül, 4 fordulóban mérhetik össze tudásukat. A legjobbak a 2009. április 22-én, a Föld Napján tartott záró-vetélkedőn versenyezhetnek a program díjaiért. A legjobb három csapat egy felejthetetlen élményt nyújtó kiránduláson vehet majd részt, a legügyesebb csapat pedig egy Panasonic projektort nyer.

A Klímajárat célja, hogy játékos formában növelje a diákok ismereteit és aktivitását a környezettudatos életmóddal és az energia-felhasználással kapcsolatban. Az ez évi program egy több éves hagyomány folytatása. Tavaly több, mint félszáz csapat vett részt a pályázatban az ország minden tájáról. A nagy érdeklődésre való tekintettel idén már 2500 általános iskolába juttatjuk el a felhívást és igyekeztünk még változatosabb feladatokkal színesíteni a programot foglalta össze Botár Alexa, a Magyar Természetvédők Szövetsége éghajlati programvezetője.

A 3-5 fős diákcsoportok jelentkezését a szervezetek www.eghajlatriado.hu címen várják. Ezen a honlapon részletes információ található az aktuális fordulóról, ill. a későbbiekben hasznos segédleteket is találhatnak itt az iskolák. A honlapon a vetélkedő-sorozaton résztvevő csapatok az aktuális eredményeket is nyomon követhetik majd.

További információ:

Botár Alexa

MTvSz

Tel: 216-7297

www.eghajlatriado.hu

„Iskoláknak” menüpont

Három karácsonyi galamb

Sötét erd mélyén éldegélt öreganyó. Nyáron az erd t járta, a madarak csivitelését hallgatta, gyógyfüveket gy jtött, meggyógyította a beteg zikéket, a fészekb l kipottyant gerléket, esténként a csillagokat nézegette, s éjszaka édes volt az álma.

Így volt ez nyáron. De mikor eljött az sz, lehullottak a nagy fák levelei, hó borította a füveket és a kopasz ágakat, akkor az öreganyóka behúzódott icipici kunyhójába, és várta, egyre csak várta a nyarat.

Télen egyetlen öröme volt: a karácsony. Karácsony estéjén az öreganyóka az icipici kunyhójában felállított egy icipici karácsonyfát, a karácsonyfa ágaira három gyertyát, három csillagszórót tett, a legelső ágát meg legféltettebb kincsével díszítette: egy icipici piros galambdúccal. Az anyóka nagyon szerette ezt a kis piros galambdúcot, aminek tetejében icipici fehér házikő is volt, igazi kis galambház, apró párkányán meg három icipici üveggalamb, mintha éppen most akarnának beröppenni a házikőjükbe.

Öreganyó mindig nagyon türelmetlenül várta a karácsonyestét, hogy végre meggyújthassa az icipici gyertyákat, s gyönyörködhessek a gyertyafényben csillogó icipici galambban. Csakhogy az egyik karácsony este nagyon szomorúan végz dött.

Csillagszóró szikrája pattant az egyik kis üveggalambra, s az elrepedt. Sírdogált öreganyó, s a következ este, karácsony els napján, reszket kézzel gyújtotta meg a második csillagszórót. Sisteregve szálltak az icipici csillagszikrák, egy szikra a galambház felé röppent, s elpattant a második üveggalamb is, olyan apró szilánkokra tört, hogy öreganyó még darabkákat sem talált. Ez történt a karácsony másnapján is: elrepedt a harmadik kis üveggalamb, s üresen maradt az icipici piros galambdúc fehér házikőjének párkánya.

A következ karácsonynak már nem is örült szegény öreganyó. Most is feldíszítette az icipici karácsonyfát, de a szeme olyan könnyes volt, hogy a fehér gyertyácska fényénél alig látta az icipici piros galambdúcot. A fehér karácsonyfagyertya nagyon-nagyon megsajnálta öreganyót. Apró kis lángja szomorúan libegett-lebegett, bánatában meg is hajolt a gyertyácska, aztán könnyezni kezdett, akárcsak az öreganyó.

A gyertyácska egyik viaszkönyve az icipici piros galambdúc fehér párkányára pottyant, s ott megdermedt: pontosan olyan lett, akár egy kis viaszgalamb. A párkányra hullott a második viaszcsöpp: ott állt a második kis viaszgalamb, aztán a harmadik is. Éppen három galamb számára volt hely az icipici galambdúc fehér párkányán.

A sírdogáló gyertyácska végigégett, kialudt. Öreganyó meggyújtotta a lámpást, még egyszer a karácsonyfára nézett, s a lámpa fényénél meglátta a három fehér kis galambot.

- Visszajött a három galambom! kacagott, s ezentúl megint örvendezve várta a karácsonyestéket.

Bartócz Ilona

Tisztán és természetesen - Fürdők

A fürdés alkalom a gyógyulásra és a pihenésre. De ne feledd: egy finom meleg fürdés közben háromszor-annyi energiát és kétszer annyi vizet fogyasztasz, mint egy átlagos zuhanyozás alatt. Persze ne a testápolással takarékoskodj.

Ha száraz a bőröd, annak gyakran az az oka, hogy a szappanok, tusfürdők eltávolítják a bőr természetes zsíros védőrétegét. Az itt ajánlott fürdők visszaállítják a bőr természetes zsíroságát. A zabzsák a szappant is feleslegessé teszi.

Gyógyító fürdéshez 50 dekagramm gyógynövényt 1 liter vízben főzz fel. Kihűtve szórd le, és öntsd a fürdővízbe. Vászonzabzsákocskákba is teheted.

Zabliszt fürdő

Tegy zabpehelylisztet egy régi pamutzokniába, és amíg a fürdővíz folyik, áztasd bele a vízbe. A kioldódó anyagok tisztává, selymessé, simává teszik a bőrt. A testedet is dörögöld végig a zabzsákkal a jobb tisztítóhatás végett.

Illatos fürdő

Száritott, illatos gyógynövényeket, például levendula virágját, rózsaszirmát kösd egy finom muszlinhálóba, és áztasd a fürdővízbe. A fürdővízbe pár csepp illóolajat is tehetsz (eukaliptusz megfázás enyhítésére, levendulát az immunrendszer serkentésére). Jobban eloszlik, ha előbb összekevered pár csepp tejjel, tejszínnel vagy kevéske mézzel.

Olajfürdő

Tegyél a forró vízbe pár csepp olíva-, mandula- vagy más növényi olajat. A száraz vagy napégette bőrnek igen jól tesz.

Sófürdő

Ha egy maroknyi sót szórsz a vízbe, tisztító és frissítő hatású fürdőt vehetsz.

Tejfürdő

Önts egy liter tejet a vízbe, ebben mártózz meg: puhítja, leégéskor nyugtatja a bőrt.

Karácsonyi ajándék ötlet:

Lepd meg szerettedet, egy gyertyafényes fürdővel.

Környezetvédelmi Óra a Campus Rádióban

Az E-misszió Egyesület és a Campus Rádió közös környezetvédelmi műsorral jelentkezik hetente, szerdánként 9 órától a 97,9 Mhz-en a Campus Rádió Lyukasóra című műsorában. (www.campusradio.hu)

A műsorban aktuális természet- és környezetvédelmi hírekkel, valamint Egyesületünk tevékenységeivel ismerkedhetnek meg a hallgatók, illetve aktuális eseményekről értesülhetnek.

Várjuk észrevételeiket, megjegyzéseiket a műsorral kapcsolatban az Egyesület elérhető ségein.

Környezeti Tanácsadó Iroda

Elérhetőségeink:

Telefonon: 42/423-818

Személyesen vagy levélben:

4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6.

emisszio@e-misszio.hu

www.e-misszio.hu

Nyitva tartás:

Hétfő, péntek: 8:00-14:00

Kedd-csütörtök: 8:00-16:00

ZÖLDÖVEZET

KÖRNYEZETBARÁT TERMÉKEK BOLTJA

Termékeink:

- növényi alapú, állatkísérletmentes kozmetikumok: arckrémek, testápolók, szappanok, kéz- és lábápolók, fürdő- és masszázsolajok, fogporok
- környezetbarát tisztítószer: mosogatószer, mosószóda, bórax, szódobikarbóna, súrolópor, wc-olaj, háztartási étolajderít, kamillás kézmosópor
- ultramaggal ellátott, mosható nadrágpelenka
- újrapiapírból készült borítékok, fénymásoló- és nyomtatópapír
- környezetvédelemről, természetvédelemről, környezeti nevelésről szóló folyóiratok, könyvek, oktatóanyagok, kifestők, egyéb kiadványok

Az Egyesület honlapján (www.e-misszio.hu) folyamatosan frissítjük a Zöldövezet boltban található termékek listáját, így az érdeklődők mindig naprakészen informálódhatnak a régi és új árucikkekről.

Osváth Erzsébet

Első hó

Ébredjétek gyerekek!
Csoda történt éjjel.
Megérkezett Télapó,
csillagot szórt széjjel.

Fehér köntöst is hozott
a bokroknak, fáknak.
Nézzétek, hogy örülnek!
Most már nem is fáznak.

Békés Boldog Karácsonyi
Ünnepeket és
Környezettudatosabb
Új Évet Kívánunk!

Fotó: Takács Attila - Sívölt címlap pályázatra beküldött alkotása

Hogyan növelhetjük otthonunk értékét?

Ha otthon van az energiahatékonyságban, könnyedén csökkentheti áram- és fűtésszámláit, magasabb komfortérzetet biztosít családjának és sokat tehet az élhetőbb környezetért is.

**Energiahatékonyság =
ésszerű, célszerű és takarékos energiafelhasználás.**

Mindebben segít az Energia Klub Lakcímké kampánya. Az ingyenes **Lakcímké** ismeretterjesztő füzetből is bárki tájékozódhat arról, hogyan teheti hatékonyabbá otthona energiafelhasználását, továbbá megismerheti a rövidesen hazánkban is bevezetendő épületenergetikai tanúsítványt.

A Lakcímké kiadvány letölthető a www.lakcimke.hu honlapról vagy megrendelhető a helyi partner szervezettől, a nyíregyházi **E-misszió Egyesülettől**, akikhez ingyenes tanácsokért is fordulhat.

- tel/fax: 42/423-818
- e-mail: emisszio@e-misszio.hu
- www.e-misszio.hu

